

ผ่านฉลุย มติสมัชชาสุขภาพแห่งชาติเรื่อง รวมพลังชุมชนต้านมะเร็ง

เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2562 ในการประชุมสมัชชาสุขภาพแห่งชาติครั้งที่ 12 ที่ประชุมมีมติรับรองข้อเสนอแนะนโยบายเกี่ยวกับการจัดการต่อโรคมะเร็ง ในชื่อมติว่า รวมพลังชุมชนต้านมะเร็ง หรือ Coalition to Fight Cancer in Community ซึ่งเป็นหนึ่งใน 4 มติของการประชุมสมัชชาสุขภาพแห่งชาติในปีนี้อันประกอบด้วย

1. ทบทวนมติสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ มาตรการทำให้สังคมไทยไร้ภัยหิน
2. การจัดการเชิงระบบสู่ประเทศไทยอย่างสมเหตุสมผล โดยชุมชนเป็นศูนย์กลาง
3. วิถีเพศภาวะ: เสริมพลังสุขภาวะครอบครัว
4. รวมพลังชุมชนต้านมะเร็ง

มติเพื่อสร้างความเคลื่อนไหวต่อสู้กับโรคมะเร็งเป็นผลจากความร่วมมือของโรงเรียนแพทย์ 4 แห่ง คือ คณะแพทยศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี และวิทยาลัยวิทยาศาสตร์การแพทย์เจ้าฟ้าจุฬาภรณ์ ร่วมกับสถาบันมะเร็งแห่งชาติ เสนอเป็นมติเข้าไปแข่งขันกับข้อเสนอหลายสิบข้อของปีนี้ และสุดท้ายก็ได้รับการคัดเลือกจากคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ นับเป็นครั้งแรกที่สถาบันแพทย์ชั้นนำของประเทศ 4 แห่งหันมาใช้กลไกของสมัชชาสุขภาพเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนในการขับเคลื่อนสังคมไทยให้มีความเข้าใจและตระหนักรู้เกี่ยวกับโรคมะเร็ง มุ่งที่จะรณรงค์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง เพื่อนำไปสู่การปรับเปลี่ยน

พฤติกรรมเสี่ยง การป้องกัน การคัดกรอง และการรักษาที่เหมาะสม มีมาตรฐาน มีระบบการบริหารจัดการอย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน เพื่อให้สังคมไทยมีส่วนร่วมดำเนินการควบคู่ไปกับการแสดงบทบาทปกติของโรงเรียนแพทย์ในการบำบัดรักษาผู้เจ็บป่วยด้วยโรคมะเร็ง ซึ่งหากการรณรงค์ขับเคลื่อนสังคมไทยได้สำเร็จ ความเจ็บป่วยด้วยโรคมะเร็งก็จะลดลง ผู้ที่ป่วยก็จะได้รับการดูแลอย่างครบวงจร ทั้งในโรงพยาบาล ชุมชน และครอบครัว

การระบุชื่อเรื่องว่า “ผ่านฉลุย” นั้น เป็นการเขียนให้เห็นภาพว่า ไร้ปัญหา แต่บรรยากาศการประชุมไม่ได้เป็นไปตามที่เขียน เพราะในช่วงที่มีการประชุมพิจารณาประเด็นมตินี้ ซึ่งเป็นช่วงเช้าของวันที่ 19 ธันวาคม 2562 ผู้เข้าประชุมได้แสดงความจำนงและลุกขึ้นเสนอข้อคิดเห็นกันอย่างกว้างขวางมาก ร่างมติที่คณะกรรมการสำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.) เตรียมไว้ถูกวิจารณ์และขอให้ปรับปรุงกันอย่างเข้มข้น ซึ่งประธานการประชุม (นางภรณ์ สวัสดิ์รักษ์) ระบุว่าไม่เคยเห็นความร่วมมือมากถึงระดับนี้มาก่อน กล่าวคือ มีผู้แทนองค์กรแสดงความคิดเห็นถึง 60 องค์กร ทำลายสถิติของทุกมติที่เคยมีมาอย่างราบคาบ แสดงให้เห็นว่ามติเรื่องนี้ เป็นภัยใกล้ตัวของประชาชน ผู้แทนองค์กรที่เข้าร่วมประชุมต่างอยากที่จะขอมีส่วนร่วมในกระบวนการของสมัชชาสุขภาพ การแสดงข้อคิดเห็นในการปรับปรุงร่างมติแสดงถึงเจตจำนงที่จะให้มติข้อนี้มีความครบถ้วนสมบูรณ์ และให้ก่อประโยชน์ในการทำให้สังคมไทย

ปลอดภัยจากโรคมะเร็ง

เนื้อหาหมติ รวมพลังชุมชนต้านมะเร็ง แบ่งออกเป็น 5 ข้อด้วยกัน ข้อหมติหลัก ๆ คือ

1. ขอให้กระทรวงสาธารณสุข โดยกรมการแพทย กรมควบคุมโรค สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ร่วมกับ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการ พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และกระทรวง อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง และคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิต ระดับอำเภอ (พชอ.) ผลักดันให้องค์กรปกครองส่วน- ท้องถิ่น หน่วยงานปกครองท้องถิ่น ร่วมกับเครือข่ายผู้ป่วย มะเร็ง องค์กรศาสนา และเครือข่าย ภาคประชาสังคม ให้ เห็นความสำคัญของปัญหาโรคมะเร็ง และสนับสนุนการ ดำเนินงานขับเคลื่อนเพื่อแก้ปัญหาโรคมะเร็ง โดยใช้บ- ประมาณของกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่น หรือพื้นที่ ของกองทุนอื่น ๆ และงบประมาณหรือทรัพยากรขององค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

1.1 สนับสนุนให้ประชากรกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ ตระหนักและเข้าถึงการคัดกรองโรคมะเร็งปาก มดลูก โรคมะเร็งลำไส้ใหญ่และไส้ตรง โรคมะเร็งเต้านม และมะเร็งอื่น ๆ ที่เป็นปัญหา สำคัญในระดับประเทศและพื้นที่ ตามสิทธิ- ประโยชน์ที่กำหนดในระบบหลักประกันสุขภาพ อย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง เพื่อตรวจหามะเร็งใน ระยะเริ่มต้น ซึ่งเป็นการเพิ่มโอกาสรักษาให้ หายขาด

1.2 พัฒนาและสนับสนุนผู้นำในชุมชน เครือข่าย อาสาสมัครสาธารณสุข เครือข่ายจิตอาสา เครือข่ายผู้ป่วยมะเร็ง เครือข่ายภาคประชา- สังคม หน่วยงานภาครัฐ เยาวชน ประชาชน ทั่วไป องค์กรศาสนา ภาคการศึกษา และองค์กร ที่เกี่ยวข้อง ให้ร่วมกันสร้างความตระหนักรู้แก่ ชุมชน ในการป้องกัน คัดกรอง เพื่อค้นหาผู้ป่วย ในระยะแรกและให้ได้รับการรักษาอย่างทั่วถึง

2. ขอให้สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริม- สุขภาพ (สสส.) ร่วมกับภาคีเครือข่ายวิชาการ และหน่วย

บริการสุขภาพทั้งในและนอกระบบสาธารณสุข เครือ- ข่ายสื่อทั้งสื่อภาครัฐและสื่อเอกชน เครือข่าย ผู้ป่วย องค์กรศาสนา ภาคการศึกษา เครือข่ายภาคประชาสังคม เครือข่ายผู้บริโภค ภาคีเครือข่ายวิชาการ/วิชาชีพ และ เครือข่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2.1 สนับสนุนและส่งเสริมให้ประชาชนตระหนักรู้ เรื่องการตรวจสุขภาพประจำปีเพื่อคัดกรองโรค มะเร็ง

2.2 สร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพ (Health literacy) เกี่ยวกับโรคมะเร็ง และการดูแลรักษาสุขภาพ โดย ด้วยเครื่องมือที่เข้าใจได้ง่าย รวมทั้งสร้าง ความมั่นใจแก่ผู้ป่วยในการใช้บริการทางการแพทย์

2.3 รณรงค์ป้องกันและคัดกรองมะเร็งด้วยการจัด- การปัจจัยแวดล้อมที่เสี่ยงต่อสุขภาพทั้งจากการ ประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม และลดพฤติ- กรรมเสี่ยงต่อโรคมะเร็งในระดับบุคคล ครอบครัว และชุมชน

3. ขอให้สถาบันมะเร็งแห่งชาติโรงพยาบาลมะเร็ง ภูมิภาค กรมการแพทยกรมควบคุมโรค กรมอนามัย กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม เครือข่ายสื่อ เครือข่ายผู้ป่วย เครือข่ายผู้บริโภค องค์กร ศาสนา ภาค ประชาสังคม และเครือข่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการ เฝ้าระวัง ตรวจสอบและติดตามข้อมูล ข่าวสารที่ไม่ถูกต้อง (fake news) รวมถึงมีการจัดการและแก้ไขและเผยแพร่ ข้อมูลที่ถูกต้อง

4. ขอให้กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม โดยสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ สถาบัน อุดมศึกษา สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข และหน่วยงาน วิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการวิจัย เกี่ยวกับปัจจัยเสี่ยงทางพฤติกรรมและสิ่งแวดล้อมที่มีผล ต่อโรคมะเร็ง

5. ขอให้เลขาธิการคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ รายงานความก้าวหน้าต่อสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ครั้งที่

ผู้สนใจสามารถศึกษารายละเอียดข้อมติได้จากเว็บไซต์ของ สช.

การมีมติออกมาจากสมัชชาสุขภาพยังไม่ได้แสดงว่าเกิดความสำเร็จในการขับเคลื่อนงาน เพราะนี่เป็นเพียงจุดเริ่มต้นของกระบวนการสร้างเสริมสุขภาพะ เป็นเพียงการสร้างนโยบายซึ่งทาง สช. และภาคีต่างๆ คงต้องช่วยกันขับเคลื่อน โดยเส้นทางเดิน (road map) ของมตินี้ คงต้องเริ่มจากการที่ทาง สช. เสนอข้อมตินี้ต่อทางคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบและให้ความสนับสนุน ขณะเดียวกันทาง สช. ก็น่าจะตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจขึ้นมาขับเคลื่อนมติ โดยมีกระทรวงสาธารณสุขเป็นแกนกลาง ร่วมกับผู้แทนจากโรงเรียนแพทย์ทั้ง 4 แห่ง ที่เป็นผู้ริเริ่มงาน และสถาบันมะเร็ง โดยคณะทำงานชุดนี้จะต้องรวมกลุ่มกันขับเคลื่อนงานด้วยการจัดทำแผนปฏิบัติงานที่มีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนที่ระบุในมติสมัชชา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

ในส่วนภูมิภาคและในระดับจังหวัด ซึ่งมีแกนกลางคือสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ที่จะประสานกับภาคส่วนอื่นๆ ทั้งหน่วยงานสาธารณสุข หน่วยงานด้านการศึกษา และประชาสัมพันธ์ รวมทั้งองค์กรท้องถิ่น อาสาสมัครและเครือข่ายจิตอาสาต่างๆ ร่วมกับขับเคลื่อนงาน ในขณะเดียวกัน ทางกระทรวงสาธารณสุขในส่วนกลางก็ต้องดำเนินการจัดหาทรัพยากรและบุคลากรที่จะช่วยสนับสนุนงานของจังหวัด รวมทั้งสร้างกลไกในการประเมินผลการดำเนินงาน เพื่อให้ได้ข้อมูลมาใช้ในการพัฒนางานให้ได้ผลสมตามเจตนารมณ์ของมติสมัชชาสุขภาพครั้งนี้

วิวัฒน์ โรจนพิทยากร
บรรณาธิการ